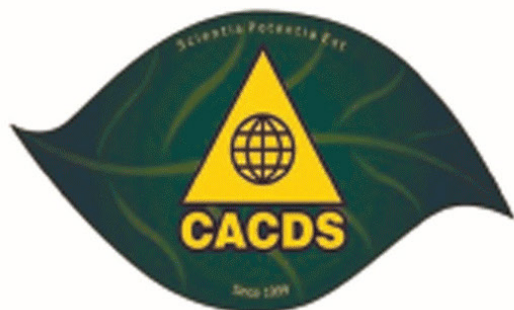

Відносини Україна – НАТО в контексті сталого миру на Донбасі

Матеріали круглого столу, який проводився в рамках проекту
Відділу громадської дипломатії НАТО за підтримки
Центру інформації та документації НАТО в Україні

*Вінета Кляйне
Валентин Бадрак
Олександра Цехановська
Євген Магда
Олександр Хара*

*Валерій Кравченко
Руслан Мирошніченко
Володимир Єрмолаєв
Тетяна Смірнова*

Центр досліджень армії, конверсії та роззброєння

Центр інформації і документації НАТО в Україні

Валентин Бадрак, директор Центру досліджень армії, конверсії та роззброєння (ЦДАКР)

У протидії російській агресії надзвичайно важливими є технологічна перевага й залучення суспільства за підтримки НАТО.

Нам потрібна технологічна перевага. Якщо ми її досягнемо, тоді зможемо розраховувати на мир. На щастя, обмежень, які були в 2014-16 роках, стає все менше. Є позитивні приклади надання Україні летальної зброї, ми розраховуємо на взаємопоєднаність технологій. Практична співпраця з НАТО підвищує технологічну спроможність України і одночасно наближає членство в Альянсі.

Нагадаю, що згідно з нещодавно ухваленою Стратегією національної безпеки України громадські організації є елементом національної безпеки. Це відкриває нові системні можливості для співпраці з НАТО як на рівні влад, так і суспільств. Таку ж можливість передбачає і нова воєнна доктрина України. Дуже важливим і новим її елементом є ідея всеохоплюючої оборони – тобто не тільки збройні сили, а й все суспільство. І в такій ситуації роль громадських організацій і недержавних інституцій зростає.

Вінета Кляйне, директор Центру інформації та документації НАТО в Україні

Збройний конфлікт на Донбасі та анексія Криму - фактори, які впливають на стан євроатлантичної безпеки. Тому НАТО всебічно підтримує прагнення України до відновлення територіальної цілісності та суверенітету у питаннях внутрішньої і зовнішньої політики.

Україна - важливий партнер Північноатлантичного альянсу. Протягом останніх років НАТО значно наростило підтримку України: як на консультативному рівні, так і в площині військово-технічного співробітництва. Було встановлено низку комунікаційних платформ, які інтенсифікували співпрацю та посилили опірність України. В червні 2020 року Україна отримала статус члена Програми розширених можливостей НАТО (NATO's Enhanced Opportunities Program – EOP). Це є чіткою демонстрацією інтересу євроатлантичної спільноти до питання безпеки України та її цінність як союзника. Також доцільно нагадати, що для України у різноманітних трастових фондах та програмах підтримки НАТО зарезервовано близько 40 млн євро. При цьому надзвичайно важливо, що в часи пандемії COVID-19 темп співпраці не знижує своїх обертів. Дана ситуація продемонструвала нашу здатність спільно протистояти новим викликам.

Звісно, не існує короткого шляху до членства в НАТО. Інколи реформи ведуть нас на один крок вперед і на два назад. Втім Україна взяла на себе зобов'язання щодо впровадження стандартів НАТО і кращої альтернативи цьому поступу немає. Успішне впровадження реформ – це необхідний імпульс для подальшого руху до членства в Альянсі.

*Олександра Цехановська,
старший аналітик Групи з аналізу гібридних
загроз Українського кризового медіа-центру*

Системність - ключова характеристика російських інформаційних операцій. Росія конструювала образ ворога саме системно: протягом багатьох років, з використанням всіх доступних каналів комунікації.

Зовнішня загроза як об'єднавчий чинник, - це абсолютно типовий прийом пропаганди авторитарних режимів. Не є виключенням і російський. У російській риторичі основною зовнішньою загрозою, основним її джерелом є США. Вашингтон зазвичай зображується як дуже агресивна сила, що прагне нав'язувати світу власний порядок денний через ряд міжнародних альянсів та організацій. Звісно, особлива роль у цій пропагандистській конструкції відведена НАТО.

В масштабі внутрішньої російської аудиторії зусилля не пройшли даремно: за даними опитування «Левада центру», станом на лютий 2020 року 52% росіян вважають, що Росія має остерігатись країн-членів НАТО. Але нас повинно значно більше насторожувати, що ці фейкові наративи і маніпуляції активно транслиуються пропагандистською машиною Кремля та російськими сателітами з українською «пропискою» в інфопросторі України.

В контексті російсько-української війни варто відзначити, що НАТО - одна з «улюблених» страшилок кремлівських пропагандистів для інформаційної обробки місцевих жителів на Донбасі. Для легітимізації своїх меседжів Кремль активно підключає маріонеткову владу на окупованих територіях та підконтрольні медіа. Вони просто адаптують цю риторичку для жителів тимчасово окупованих територій Донецької та Луганської областей - і те ж саме роблять агенти впливу Кремля для українського населення загалом.

Слабкість незалежної української журналістики, велика кількість сайтів - «зливних бачків» - всі ці та інші фактори сприяють проникненню таких маніпуляцій в інформаційне поле України. До того ж заборона російських соціальних мереж і телеканалів в Україні призвела до зростання ролі місцевих агентів впливу в інформаційній сфері. Той факт, що станом на сьогодні в Україні 6% громадян дивиться російське телебачення абсолютно не означає, що на основі цього показника ми можемо зробити висновок про чисельність цільової аудиторії російської пропаганди в Україні. Насправді вона значно більша. Таку тенденцію засвідчують, в тому числі, й результати проросійських політичних проектів на нещодавніх місцевих виборах.

З метою створення стійкого образу Альянсу як ворога та інструменту агресивної політики США використовуються фактично всі доступні засоби. В цьому контексті можемо пригадати фейк про натівців, які начебто вбивають цивільне населення на Донбасі. Цей фейк абсолютно циклічний. Особливо активно його використовували в 2014-15 та 2017-18 роках. Нещодавній яскравий приклад: під час проведення Росією навчань Кавказ-2020 в Україні, в ряді регіонів «хакнули» одразу декілька сайтів місцевої поліції і опублікували відверто провокативну вигадку про загибель в ході навчань на Олешківському полігоні 8-х американських військових радників.

В іншому випадку Нацполіції у Вінницькій області довелося спростовувати новину, яка з'явилась на її ж власному сайті, про те, що американський військовослужбовець згвалтував 16-річну дівчину. В цьому випадку маємо справу з циклічним фейком, який часто використовується росіянами. Практично ідентичні прецеденти траплялись в інших європейських країнах.

Загалом це дозволяє Росії легітимізувати своє втручання за дуже старим, але дієвим в суспільній свідомості принципом - «якщо не ми їх, то вони нас». При цьому її риторика фактично залишається статичною, незмінною. Російська пропаганда часто покладається на циклічні фейки. Я вважаю, що, на свій лад, це добре. Тому що це, принаймні, робить конкретний аспект інформаційних операцій Росії передбачуваним, і ми можемо заздалегідь підготуватися до інформаційних атак з її боку.

Євген Магда,
директор Інституту світової політики

Інформаційний вимір є невід'ємною складовою російсько-української війни. Міністерства інформації обох так званих «народних республік» активно впливають на роботу місцевих медіа. В своїх спробах дискредитувати Україну російська пропаганда на Донбасі спирається на тези про «зовнішнє управління», в якому, начебто, опинився Київ внаслідок «майданного держперевороту 2014 року», як полюбляють називати Революцію Гідності російські пропагандисти.

Окрім того, окупаційна влада достатньо активно переорієнтовується на нові інформаційні майданчики, що помітно на прикладі використання різноманітних телеграм-каналів. Таким чином, російська пропаганда на окупованих українських територіях намагається інформаційно охопити молодіжну аудиторію.

В цих умовах Україні значно складніше протидіяти дзеркально, адже в ОРДЛО та в Криму свободи медіа практично не існує. Якщо в Криму вона певним чином функціонує в прокрустовому ложі російського законодавства, то на окупованому Донбасі преса затиснута в лещатах жорстокого режиму російських спецслужб та їхніх маріонеток-бойовиків.

Тому, з огляду на практичне зближення України та НАТО в військово-технічній, консультативній та інших сферах взаємодії, ми не можемо залишати без належної уваги інформаційну компоненту. На моє переконання, Україна може транслювати власний досвід для Північноатлантичного альянсу. Особливо корисним вбачається український досвід протистояння Росії в інформаційній площині для країн Балтії і нових членів Альянсу, адже саме проти них спрямовані численні дезінформаційні операції.

Власне, формат стратегічного партнерства, який існує між Україною і НАТО, дозволяє говорити про посилення співпраці саме в протидії дезінформаційним операціям РФ. Мова про напрацювання спільних ідей, які би дозволяли прищеплювати інформаційну опірність суспільства не лише в Україні, де маємо справу з активною фазою конфлікту, але й у країнах колишнього соцтабору, які стали членами НАТО і раз-по-раз опиняються перед викликом пропагандистської діяльності Росії.

Довідка:

Бюджетні витрати РФ за статтею «Засоби масової інформації» складуть 102,8 мільярда рублів (1,37 млрд \$) у 2021 році.

У наступні два роки сума значно не зміниться. Витрати на RT складуть 27,3 млрд рублів (364 млн \$), ВДТРК отримає 25 млрд рублів (333,33 млн \$), «Россия сегодня» - 7,6 млрд рублів (101,33 млн \$), «Первый канал» - 6 млрд рублів (80 млн \$), «Общественное телевидение России» - 4,9 млрд рублів (65,33 млн \$).

*Олександр Хара,
експерт Центру оборонних стратегій*

Передусім, розглядаючи питання припинення збройної агресії на Донбасі (у контексті мінських домовленостей, роботи Норманської четвірки та Трьохсторонньої контактної групи) не слід відокремлювати незаконно анексований Крим та м. Севастополь. Більше того, дії Росії в Чорноморсько-азовському регіоні не можна розглядати ізольовано від її агресивної політики у Балтійському та Баренцевому морях. Це все елементи єдиної стратегії Кремля, у якій Україна одночасно є і його метою, і засобом розхитування трансатлантичної та європейської єдності.

Не маючи перспектив просунутись на північному напрямку, де парасоля НАТО та ЄС надійно захищає сусідів Росії, в Кремлі обрали більш вразливий – південний фланг. Шість років інтенсивної мілітаризації Криму призвели до зсуву балансу сил у Чорноморському регіоні на користь Росії. Так, чисельність новітніх кораблів збільшилася на 18 одиниць, що в 3,6 раз більше, ніж на Балтійському флоті, та в 4,5 раз — ніж на Північному.

Незаконно анексований Крим створено на плацдарм розширення воєнної присутності та посилення впливу на Балканах, Близькому Сході, та у Північній Африці. Все це є викликом Заходу і зростаючим дестабілізуючим Європу фактором.

Тому припинення агресії Росії проти України неможливе без врахування контексту загальноєвропейської безпеки. Окрім посилення власного силового потенціалу, для безпеки України надзвичайно важливої ролі набувають відносини з регіональними партнерами. Це умовна група «друзів» України – країн, які першими прийшли нам на допомогу в 2014-15 роках і залишаються послідовними у своїй підтримці. Передусім це Польща і Румунія.

Остання особливо важлива, адже є природним союзником у Чорному морі. Також, попри географічну віддаленість, не менш важливу роль відіграє Сполучене Королівство, яке визначило Чорноморський регіон пріоритетним і надає значну допомогу у реформуванні ВМС України.

Важливим і перспективним партнером є Туреччина, яка, втім, керується власними інтересами, що іноді йдуть всупереч позиції союзників по НАТО. Та її чутливість до російського фактору не можна не брати до уваги. Отже складно поділяти ентузіазм окремих українських експертів щодо військово-технічного співробітництва з Туреччиною, у якому вбачають панацею від нестачі потужностей, технологій та ресурсів для потреб розвитку вітчизняного оборонно-промислового комплексу.

В більш широкому контексті НАТО важливе для України не лише з точки зору отримання певних оборонних спроможностей. Навіть найсучасніша і найпотужніша зброя не здатна виконати мінімальні завдання, якщо в державі відсутня національна єдність. Лише злагода в суспільстві у поєднанні з розбудовою демократичних інституцій дозволяє задіяти усі можливі ресурси держави і суспільства задля протидії супротивнику.

Для України надзвичайно важливі сигнали з боку НАТО. Одним з таких потужних та, без перебільшення, довгоочікуваних кроків з боку Альянсу могло б стати надання Україні Плану дій щодо членства в НАТО. Проста констатація того, що Альянс не відмовляється від своїх статутних принципів (теза про «відкриті двері НАТО») – позитивний аспект, який вселяє обережний оптимізм. Але він не рівносильний змістовним крокам на зустріч країні, яка бореться за свій суверенітет, територіальну цілісність і незалежність. Утримування України за дверима Альянсу не лише становить загрозу їй, а й позбавляє Росію шансу змінитися на краще.

Не хочеться навіть уявляти найгірший сценарій – досягнення Росією своєї мети щодо України. Російська загроза Європі збільшиться у разі, якщо російські ударні спроможності наблизяться до західних кордонів України, якщо діагональ «бульбашок небезпеки» (A2/AD), що простягається від Баренцового та Балтійського морів (Североморськ, Калінінград, Санкт-Петербург) через Крим до Середземного моря (Хмеймим у Сирії) посунеться у західному напрямку.

Валерій Кравченко, старший науковий співробітник відділу зовнішньої політики Національного інституту стратегічних досліджень

Сьогодні в українському суспільстві превалює сприйняття проблеми Донбасу як цілковито штучного, керованого ззовні конфлікту. Справді, в основі ситуації, яка склалась на Донбасі, відсутня або вкрай слабо виражена національна, етнічна, релігійна чи економічна складова.

Однак, збройне протистояння Росії та України триває понад шість років, а його перебіг вказує на відсутність в осяжному майбутньому передумов для відновлення суверенітету України над тимчасово окупованими територіями. Тому, на моє переконання, попри те, що Росія, як країна-агресор, несе всю повноту відповідальності, збройний конфлікт на Донбасі має «внутрішнє» підґрунтя.

Натомість природа конфлікту свідчить про процес відмирання рудиментів Радянського Союзу. Він триває в суспільній свідомості та на рівні державних інституцій не лише на Донбасі, але й в усій державі. Україна лише осмислює свій цивілізаційний вибір, формує національну ідею. І цю ідею досі не сприймає значна частина населення. До речі, останні місцеві вибори (жовтень 2020) засвідчили це дуже промовисто – відверто чи латентно проросійські сили заручились підтримкою чималої доли виборців східних та південних областей України.

Впродовж періоду незалежності держава так і не напрацювала дієву стратегію трансформації пострадянської парадигми. Регіональні еліти мають абсолютно непропорційний вплив. Регіони були залишені напризволяще, віддані на відкуп олігархічним кланам та групам. Зрештою, в 2014 році на Донбасі та в Криму цим скористалася Росія.

Ситуацію ускладнює фактична відсутність механізму політичного врегулювання. Мінські домовленості за умов дослівного

виконання слугують виключно цілям Кремля. Перші кроки, зроблені Києвом вибоїстим-вишляхом так званого Комплексу заходів з виконання Мінських угод, призведуть до хаотизації України і радикалізації суспільства.

В цих умовах Нормандський формат позбавлений потенціалу для вирішення конфлікту. Нагадаю, що на грудневому саміті в Парижі (2019 р.) президент України Володимир Зеленський встановив дедлайн замирення Донбасу – один рік. Як бачимо, час сплинув, але віз досі не зрушив з місця. Влада переконує нас, що перемир'я діє з кінця липня 2020 року. Однак на практиці виявилось, що завершити збройне протистояння в парадигмі «перестати стріляти» набагато складніше, ніж це уявляло керівництво країни ще рік тому. Навіть офіційні зведення свідчать, що режим припинення вогню зберігається лише в офіційній риторичі, тож до стабільного тривалого перемир'я ще далеко. Москва не прагне вирішити конфлікт. Її мета – перетворити Україну на failed state – «неспроможну державу», а в керівництво «протиснути» своїх агентів впливу.

При цьому Україна – лише важливий інструмент зовнішньої політики Кремля. Ревізіонізм Кремля, в першу чергу, спрямований проти ліберального дискурсу Заходу, проти цінностей об'єднаної Європи в економічному (ЄС) та безпековому вимірах (НАТО).

З огляду на це, постає питання: які механізми замирення Донбасу ми маємо в розпорядженні?

Сценарій з миротворцями, гадаю, є найбажанішим для України, але надзвичайно важким для реалізації. Має бути запроваджена поліцейська місія, військово-цивільна адміністрація ООН чи ОБСЄ. Однак місія з розбудови миру не може приїхати в країну, де триває тліючий військовий конфлікт.

Відтак Україні варто сконцентрувати зусилля на підвищенні рівня залученості учасників міжнародних дипломатичних майданчиків до проблематики Донбасу. Вважаю, що для цього слід відкинути непродуктивні

політико-дипломатичні формати. Будемо відверті - Будапештський меморандум драгує наших союзників, й апелювання до нього України гальмує пошук нових переговорних форматів. Ми можемо ще довго сперечатися, але якщо ця ідея не спрацювала в найбільш драматичний період 2014-15 років, то потрібно рухатися далі і шукати щось інше, наприклад, розширювати Нормандський формат.

Ми можемо посилити ефективність української дипломатії, якщо вона опиратиметься на сильну армію. Підвищення бойового потенціалу ЗСУ - ключовий елемент стримування Росії регіоні.

Звісно, Кремль лише очікує на провокацію з боку України - «казус беллі» - формальний привід, який розв'яже російському керівництву руки для здійснення «гуманітарно-миротворчої» інтервенції. На це вказують розгорнуті на кордоні з Україною численні ударні угруповання військ, масштабні навчання, які реалізує Росія фактично на кордоні з Україною.

Тому, саме для того, щоб в перспективі бути готовими до військової деокупації, нам дуже потрібне НАТО. НАТО - це синонім безпеки. Нажаль, навіть на неокупованій частині Донбасу, люди дуже часто не розуміють (і соціологія це лише підтверджує) навіщо Україні НАТО і чому ми туди рухаємося. Люди перебувають у полоні міфів. Тому я впевнений - потрібна окрема концепція для комунікації питання, інформування громадськості: не лише для Донбасу, але й для регіонів Півдня і Сходу України, населення яких перебуває у полоні радянської міфології.

Системне інформування є запорукою розуміння. Розуміння є запорукою розвитку. А цей рух має бути постійним. Держава, в свою чергу, має робити все, аби він був не декларативним, не залишався лише на папері.

Зрештою, коли Україна матиме централізовану та ефективну систему безпеки, коли ми чітко усвідомлюватимемо в якому стратегічному напрямку розвиваємося, експансія Кремля буде приречена на поразку.

Руслан Мирошніченко, полковник, начальник відділу цивільно-військового співробітництва штабу командування сухопутних військ ЗСУ

Маховик російської пропаганди, спрямованої проти основ української державності, почав розкручуватися задовго до подій Революції Гідності. Вже після першого Майдану відверто проросійські сили активізували свою діяльність у Криму та на сході України. Саме в період 2005-2007 років, як гриби після дощу, почали з'являтися так звані «козацькі» організації в Донецькій і Луганській областях. Відповідно, Україна постала перед потребою у створенні потужного інструментарію, який би використовувався як засіб протидії інформаційному наступу Росії. Так, ще в далекому 2005-му році виникла ідея запровадження структур цивільно-військового співробітництва в рамках Збройних Сил України, в експертному середовищі відомі як «сімікі» (від англійського Civil-Military Cooperation - CIMIC). Втім на системний рівень ми вийшли лише в 2014 році, коли було запроваджено Управління цивільно-військового співробітництва (УЦВС) ЗС України як один з потенційних інструментів протидії зовнішньому деструктивному інформаційному впливу, в першу черзі з боку Росії.

В рамках цивільно-військового співробітництва Управління щодня працює з людьми «в полі». Тож не дивно, що при цьому ми часто зустрічаємося з «наслідками» дезінформаційних операцій ворога. Наше завдання - заповнити інформаційний вакуум, який є «поживним середовищем» для паразитування російської пропаганди.

Просвітницька функція надзвичайно важлива. В рамках національно-патріотичного виховання ми працюємо зі школами, з людьми не тільки в Луганській і Донецькій областях, але й в інших регіонах України.

Соціально активна молодь – це фактор безпеки. Там, де є соціально активна молодь, там немає місця для маніпуляцій і деструктивного інформаційного впливу. Тому в системі цивільно-військового співробітництва ми робимо акцент на роботу саме зі старшокласниками.

В контексті роботи зі старшим поколінням першочерговим завданням є «дерадянська» свідомість співгромадян. Радянська свідомість крениться в незнанні, що є прямим наслідком багатьох десятиліть замовчування подій та цілих періодів в історії нашої країни. Тому дуже важливо застосовувати механізм м'якої сили: не ділити історію та сучасні реалії радикально на біле і чорне.

Отож, коли ми розповідаємо про передумови та історію створення НАТО, то намагаємося розкрити зв'язок з історією Радянського Союзу. Ми говоримо про «червоний терор», про те, які злочини радянська влада чинила в ході Другої Світової Війни. Послідовно приходимо до висновку про створення потужного політико-військового блоку як засобу протистояння Західного світу, західної цивілізації в конфронтації з Радянським блоком. Тобто робимо акцент саме на ціннісні установки: що НАТО було створено як така глобальна організація, політико-військова, для збереження західного способу життя, для збереження цінностей демократії, а саме свободи особистості і прав людини.

Сьогодні гостро постає необхідність у практичних просвітницьких програмах, які би розповідали про роль Північноатлантичного договору у системі глобальної безпеки. Але важливо висвітлювати не лише військові аспекти. Розповідаючи про міжнародні організації, ми робимо акцент на невійськових сферах діяльності НАТО. Для більшості слухачів цікаво дізнатись, що НАТО опікується, наприклад, безпекою океанів, екологією. Так відбувається злам стереотипів, які нам нав'язує ворог.

Необхідно шукати певні форми діалогу, створювати платформи для пошуку порозуміння. З огляду на це, на перший план виходить питання підготовки офіцерів, які залучені до військово-цивільного компоненту діяльності ЗСУ. В ідеалі офіцер має бути фахівцем у сфері гуманітарних наук – це комплекс знань у царині суспільствознавства, політології, історії, міжнародних відносин. Тому користь від взаємодії з НАТО, яку може отримати Управління цивільно-військового співробітництва (УЦВС) ЗС України полягає в напрацюванні та застосуванні інструментаріїв Програми професійної підготовки Україна-НАТО для підготовки наших офіцерів. Вони мають бути більш обізнаними щодо історії НАТО, цінностей, мети і цілей діяльності. Щоб фахово розповідали про Альянс у комунікації з цивільним населенням.

Наостанок зазначу, що попри позитивні зрушення, в умовах перманентної інформаційної війни необхідно розширювати підходи до інформування суспільства. Наразі ми зазвичай обмежуємося точковими семінарами, круглими столами. Але на сьомому році війни, нажаль, так і не створено справді потужної уніфікованої інформаційно-просвітницької, мережі з питань цивільної безпеки.

Довідка:

«Сіміки» – це військовослужбовці, які налагоджують відносини між цивільними і військовими в прифронтових містах та селищах. Також вони допомагають населенню на лінії зіткнення: взаємодіють з місцевими адміністраціями, організують відновлення життєво необхідної інфраструктури, електромереж, водопостачання, сприяють в доставці продуктів, речей, будматеріали. А на додачу, періодично доставляють волонтерську допомогу цивільному населенню та нашим воїнам.

Джерело: Штаб ООС у Фейсбучі

*Володимир Єрмолаєв, керівник проєкту Трас-
тового фонду НАТО з утилізації ЛОСЗ, звичай-
них боєприпасів та протипіхотних мін ПФМ-1.*

НАТО послідовно допомагає Україні усунути негативні наслідки конфлікту на Донбасі. Один з інструментів – трасові фонди. Програма НАТО допомоги Україні через трасові фонди діє з початку 2000-х років, однак після початку російської агресії, тобто починаючи з 2014 року, цей механізм було суттєво розширено.

Варто зазначити, що трасові фонди, які наразі впроваджуються в Україні Агенцією НАТО з підтримки та постачання (АНПП) сфокусовані на вирішенні питань в інтересах всієї України, а не лише Донбасу. Потенційно трасові фонди можуть бути використані в майбутньому і для конкретних питань забезпечення сталого миру на Донбасі. Важливо усвідомлювати, що механізм трасових фондів НАТО стосується технічних питань, які будуть слідувати за політичним та військовим врегулюванням.

Наразі АНПП реалізує п'ять трасових фондів в Україні і лише три з них певним чином пов'язані з проблематикою Донбасу.

ТРАСОВИЙ ФОНД НАТО ЗІ ЗНЕШКОДЖЕННЯ ВИБУХОНЕБЕЗПЕЧНИХ ПРЕДМЕТІВ ТА ПРОТИДІЇ САМОРОБНИМ ВИБУХОВИМ ПРИСТРОЯМ

Цей проєкт суто освітній; він направлений на проведення навчальних семінарів та тренінгів, перш за все заради підвищення обізнаності щодо вибухонебезпечних предметів та саморобних вибухових пристроїв. Хочу звернути вашу увагу на те, що фонд не займається протимінною діяльністю як такою. Однак завдяки йому сьогодні реалізуються три напрямки роботи:

– Розробка та публікація словника спільної термінології по знешкодженню вибухонебезпечних предметів (ВНП) та саморобних вибухових пристроїв СВП.

*Тетяна Смірнова, асистент проєкту
Трасового фонду НАТО зі знешкодження
вибухонебезпечних предметів та протидії
саморобним вибуховим пристроям.*

– Підвищення взаємосумісності – проведення заходів щодо поширення обізнаності, а також тренінги для просування взаємосумісності між національними організаціями сектору безпеки та оборони, а також їх керівництвом. Українські офіцери мають змогу відвідати курс НАТО зі знешкодження ВНП для офіцерів штабу в Центрі передового досвіду в місті Тренчин, Словаччина. Також ми проводили семінар зі знешкодження ВНП для представників Збройних Сил України, Національної гвардії, Національної поліції, Служби безпеки України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, а також Державної прикордонної служби України. Також тренінги проводяться інструкторами НАТО.

– Підтримка цивільного населення. Даний проєкт направлений на проведення навчань з пошуку вибухівки всередині будівель, а також на території населених пунктів. Підготовка ведення курсу включає модифікацію існуючої інфраструктури для проведення тренінгу, постачання обладнання, а також двотижневий курс інструкторами НАТО, і в подальшому його адаптація для проведення українськими інструкторами.

Трасовий фонд з утилізації непридатних боєприпасів

Ви, звісно, можете спитати: чому ми проводимо роботи з утилізації боєприпасів у той час, коли в Україні йде військовий конфлікт між Україною та Росією? Насправді в рамках цього проєкту утилізації підлягають тільки непридатні для застосування за призначенням боєприпаси. Більшість із них зазнали

впливу вогню та детонації під час вибухів на арсеналах у 2017-2018 роках. До речі, декілька українських підприємств приймають участь в утилізації. Це державне підприємство «Укроборонсервіс», «Державний науково-дослідний інститут хімічних продуктів» у м. Шостка, «Павлоградський хімічний завод» та інші.

Протягом дев'яти років – з 2012 по 2021 роки – ми планували утилізувати 48 тисяч тон боєприпасів. На даний час утилізовано 30,3 тисячі тон. Також було заплановано утилізувати всі наявні в Україні протипіхотні міни – 5.7 млн штук. Станом на сьогодні утилізовано 2.4 млн мін, залишилось утилізувати 3.3 млн.

Наступна важлива ініціатива, яка реалізується за підтримки НАТО стосується управління безпекою боєприпасів. Метою ініціативи є допомога ЗСУ у покращенні системи управління безпекою боєприпасів та забезпечення переходу від системи, яка діяла за часів Радянського Союзу, до системи натівського зразка. Проект має на меті створити таку систему управління безпекою, яка була б дієвою і ефективною на всій території України. В рамках цієї ініціативи в 2020 році розроблена та погоджена проектна документація для ремонту 4 дерево-обробних цехів у 4-х арсеналах. Також до арсеналів доставлено обладнання, що призначене для виготовлення тари для боєприпасів. Також в рамках цієї ініціативи здійснюється дорадча допомога з боку експертів НАТО у створенні органу з безпеки боєприпасів в структурі ЗСУ.

Проект НАТО з медичної реабілітації

Мета фонду – надавати підтримку військовослужбовцям, які були поранені в результаті агресії РФ на Донбасі. Допомога надається шляхом забезпечення медичної реабілітації, а також обладнання для реабілітації. Крім того, в рамках проекту НАТО сприяє розвитку системи медичної реабілітації в Україні шляхом постачання медичного обладнання, інструментів, апаратури, створення освітніх програм, проведення заходів професійного розвитку для медичного персоналу.

Основними результатами роботи цього проекту за останні декілька років стало те, що більше 800 військовослужбовців отримали протези. Майже 700 військовослужбовців пройшли курс реабілітації за кордоном. Близько 200 військовослужбовців пройшли 14-денний курс реабілітації у Болгарії,

170 військових та 170 цивільних осіб протягом останніх 2-х років відвідали табори спортивної реабілітації в Карпатах. Також 42 військово-службовці отримали підтримку під час участі в спортивних міжнародних подіях високого рівня, таких, як марафон морської піхоти США, «Ігри нескорених». У рамках надання допомоги українській команді «Ігор нескорених» 2020-2021 року закуплено адаптивний мікроавтобус, спеціально обладнаний для людей з інвалідністю і передано «Бородянському центру соціально-психологічної реабілітації населення».

Отже, як бачимо, проекти трастових фондів НАТО, які реалізує «Агенція НАТО з підтримки і постачання в Україні», направлені на підвищення стабільності, усунення загроз миру, а також побудову міцних відносин між НАТО та Україною.

Довідка:

Що таке Тростовий фонд НАТО?

Тростові фонди - це механізм надання на добровільній основі окремими країнами-членами та партнерами Альянсу цільової практичної допомоги державам-партнерам у галузі демілітаризації та оборонної реформи в рамках індивідуальних проектів за програмою "Партнерство заради миру" (ПЗМ). Ефективність цього механізму підтверджено успішною реалізацією з 2000 р. трьох десятків таких цільових проектів.

Політика Тростових (Цільових) фондів є невід'ємною частиною програми НАТО/ПЗМ, і звернутися за допомогою може будь-яка країна-партнер. Кожен проект проводиться під керівництвом т.зв. "провідної" країни (lead nation) або кількох провідних країн, що визначаються на добровільній основі й відповідають за залучення політичної та фінансової підтримки для реалізації проекту, а також призначення виконавчої структури.

Україна з-поміж держав-партнерів Альянсу отримує найбільше допомоги у межах трастових фондів НАТО. У загальному пакеті – 16 різних програм. Орієнтовний загальний бюджет діючих в Україні проектів трастових фондів НАТО становить майже 40 млн. євро.

Джерело: «Допомога НАТО: зміцнюючи безпеку та стійкість України» (East European Security Research Initiative Foundation за сприяння Центру інформації та документації НАТО в Україні)